

Val McDermid
De vrouw die niet opgaf

2016
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Voor mijn Jo

‘But this dedication is for others to read:
These are private words addressed to you in public.’

Geografie gaat over macht. Hoewel ze vaak als onschuldig wordt gezien, is de geografie van de wereld geen product van de natuur, maar van een eeuwenoude strijd tussen rivaliserende autoriteiten over de macht om een gebied te organiseren, te bezetten en te besturen.

GEARÓID TUATHAIL, *Critical Geopolitics*

Proloog

Zonsondergang is vaak een betoverend schouwspel in de passantenhaven van Chania op Kreta. Goud, rood en roze licht weerkaatst tegen de romp van de excursieboten, de middenklassenjachten en de motorkruisers. De historische muren van de buitenhaven tekenen zich scherp af tegen de broze lucht, als schaduwen geprojecteerd op een scherm, en op de kaden slenteren de toeristen van trottoirtekenaar naar sieradenkraam, van restaurant naar souvenirshop.

Rond de haven strekt een verzameling bouwsels zich uit in de richting van de stad, sommige eenzaam tegen de heuvels, andere dicht opeen als Romeinse huurkazernes. Vakantieappartementen en seniorenwoningen kijken neer op het gekrioel van mensen en boten die worden bestreken door de laatste lome zonnestralen.

Aan een van de terrastafeltjes zit een man met een uitdruktingsloos gezicht naar de toeristen te kijken, een bodempje van een groot glas Metaxa 7 Sterren voor zich. Hij is begin zestig, zo te zien. Breedgeschouderd en een paar kilootjes te zwaar. Hij draagt een donkerblauwe korte broek en een groen poloshirt, waarin zijn gespierde armen, die dezelfde kleur hebben als zijn drankje, goed uitkomen. Zijn bril met getinte glazen is een stuk modieuzer dan de rest van zijn outfit. Zijn zil-

compleet evenwicht in zijn hand. Het lemmet is zo scherp dat het een blad papier kan splijten.

De man blijft voor de deur van zijn appartement staan met de sleutel al in zijn hand, klaar om snel naar binnen te gaan. Hij steekt de sleutel in het slot en draait hem om, waarna hij de deur openduwet. Op het moment dat hij over de drempel wil stappen, hoort hij iemand ongepast dichtbij een naam noemen die hij in jaren niet heeft gehoord. Hij schrikt; en draait zich om terwijl hij zijn flat binnengaat.

Maar hij is te laat. Zonder enige aarzeling snijdt het mes met één blinkende haal de keel van de man van oor tot oor open. Het bloed spuit en gutst uit de wond en spat in verschillende kleuren rood op de deur, de muren en de vloer.

Tegen de tijd dat de man zijn laatste adem uitblaast, is zijn moordenaar terug onder de toeristen, op weg naar een bar en een welverdiende borrel. Een Metaxa 7 Sterren wellicht. Om een toast uit te brengen op die ene dode, die bij lange na niet in verhouding staat tot al die andere doden.

Hoofdstuk 1

Fraser Jardine wilde dood. Hij voelde een strakke knoop in zijn maag en de wurgende greep van paniek in zijn ingewanden. Over zijn linkerslaap droop een druppel zweet. De stem in zijn hoofd bespote zijn zwakheid, zoals die dat al sinds zijn jongensjaren deed. Terwijl hij van schaamte op zijn onderlip beet, trok Fraser het dakraam open en duwde het omhoog. Hij liep een voor een de laatste drie treden van de trap op en stapte voorzichtig op het schuine dak.

Toeristen waren bereid te betalen voor dit sensationele uitzicht over de stad die als werelderfgoed geclassificeerd stond, maar Fraser had alleen maar oog voor hoe ver hij van de grond verwijderd was.

Hij had nooit van hoogten gehouden. Als kind had hij altijd zijn best gedaan uit de buurt te blijven van de hoge glijbaan in de speeltuin. De wenteltrap die bij elke stap galmde als een onheilspellend luidende klok. De koude leuning klam onder zijn zwetende handpalm. De geur van zweet en metaal die hem het gevoel gaf dat hij moest kotsen. (En wat zou het vreselijk zijn om een stortvloed van veelkleurig braaksel uit te storten over de kinderen en ouders beneden.) Maar soms ontkwam hij er niet aan. Dan stond hij daar boven op het metalen platformpje met een week gevoel in zijn blaas en het beklemmende idee dat hij het elk moment in

zijn broek kon doen. Vervolgens kneep hij zijn ogen dicht, liet zich op zijn rug vallen en zoefde naar beneden, en deed zijn ogen pas weer open als hij aan het einde van de glimmende metalen baan in het harde zand terechtkwam. Dat hij zijn knieën schaafde voelde als een zegen; het betekende dat hij weer vaste grond onder de voeten had.

Deze levenslange angst voor hoogte was het enige voorbehoud dat hij had gemaakt toen hij nadacht over zijn beroepskeuze. Een calculator van sloopwerken moest natuurlijk wel eens een dak op. Je kon niet voorbijgaan aan het feit dat sommige bouwwerken gevaarlijk waren voor de slopers en extra kosten met zich meebrachten. Hij was niet gek, hij had er op de carrièrebeurs speciaal naar geïnformeerd. De man die de bouwsector vertegenwoordigde had er luchtig over gedaan en gezegd dat dat maar zelden voorkwam. Na drie maanden opleiding had hij begrepen dat de beroepsadviseur maar wat had gezegd. Maar de arbeidsmarkt was beroerd, vooral voor een jonge kerel met een middelmatige opleiding aan een onbeduidende hogeschool. Hij had z'n kiezen op elkaar geklemd en volgehouden.

De afgelopen zes jaar had hij geleerd uit te zoeken welke klussen hem in moeilijkheden konden brengen, om ze vervolgens handig uit de weg te gaan. Te druk met een andere inspectie, een tandartsafsprake voor een kies die opspeelde, een trainingsdag waar hij niet onderuit

kon. Hij had vermijddgedrag tot een kunst verheven en het was, voor zover hij wist, niemand opgevallen.

Maar die ochtend – een zaterdagochtend nota bene – had zijn baas hem deze opdracht in de maag gesplitst. Een haastklus voor een nieuwe klant op wie indruk gemaakt moest worden. En alle anderen waren al elders bezig. De taak om de victoriaanse gotische kantelen, koepels en torentjes van de John Drummond-school te controleren was op de stalen neuzen van Frasers schoenen gevallen.

Met droge mond en zijn klamme handen in zijn werkhandschoenen kroop hij voorzichtig achterwaarts naar beneden over de rand van het steile leien dak. ‘Het had erger gekund,’ zei hij hardop, terwijl hij werktuiglijk de staat van het dak controleerde en gaten opmerkte waar de dakleien van hun plaats waren gegleden of gewoonweg verdwenen waren. ‘Het had veel erger gekund. Het had kunnen regenen. Dat klotedak had spekglad kunnen zijn.’ Zijn tweejarige dochtertje zou zijn quasi-opbeurende woorden niet hebben geloofd. En Fraser zelf werd er ook niet vrolijker van.

Het was de kunst om door te blijven ademen, rustig en gelijkmatig. En om niet naar beneden te kijken. Nooit naar beneden kijken.

Hij bereikte de relatieve veiligheid van de ondiepe zinken goot achter de ronde muur met kantelen en concentreerde zich op de taak die voor hem lag. ‘Het is

maar een muur. Het is maar een muur,' mompelde hij. 'Een verdomd gammele muur,' voegde hij eraan toe toen hij de vergane specie zag. De druk op zijn blaas nam toe toen hij besepte hoe verweerd het bouwwerk was. Van beneden kon je het verval onmogelijk zien. Wat stond hem nog meer te wachten op dit half verrotte dak?

Fraser was talloze keren langs de John Drummond-school gereden, en had zich erover verwonderd dat die er van een afstand nog net zo indrukwekkend uitzag als altijd, ook al stond het gebouw al bijna twintig jaar leeg. Het was een historisch monument in Edinburgh; de sierlijke gevel verhief zich indrukwekkend boven een klein park naast een van de verkeersaders naar het zuiden. De omvang van de renovatie van de leegstaande privéschool had projectontwikkelaars jarenlang afgeschrikt. Maar door de exponentiële groei van het aantal studenten in de stad was de behoefte aan woningen gegroeid en was er meer winst te behalen voor ontwikkelaars die het lef hadden grote projecten aan te pakken.

En zodoende zat Fraser op deze koude zaterdagochtend op dat vergane dak. Hij begon voorzichtig langs de muur te kruipen en verdeelde zijn aandacht tussen de balustrade en het dak, terwijl hij zo nu en dan verslag deed in de minirecorder die aan zijn fluorescerende hes geklemd zat. Toen hij de eerste van de hoge namaak-

gotische siertorens bereikte die op alle hoeken van het dak stonden, bleef hij staan en bekeek hem zorgvuldig. De toren was ongeveer vier meter hoog, aan de voet niet meer dan een meter in doorsnee, aan de bovenkant spits toelopend. De buitenkant was rijkversierd met stenen sculpturen. Waarom zou je dat doen, vroeg Fraser zich af. Zelfs in het victoriaanse tijdperk hadden ze hun geld wel beter kunnen besteden. Dus waarom zou je daarvoor kiezen? Al die overdreven details die niemand ooit van dichtbij zou zien, en die bollen en sierkrullen die sterk afstaken tegen de lucht. Sommige waren in de loop der jaren afgebroken. Gelukkig had er niemand onder gestaan toen dat gebeurde. Op dakhoogte zat een kleine boogvormige opening in het metselwerk, waarschijnlijk om toegang te bieden tot het binnenste van de toren. Alleen voor de jongste en kleinste metselaarsleerlingen, dacht Fraser. Hij betwijfelde of hij zijn schouders door het breedste gedeelte van de boog kon krijgen. Maar hij moest er toch echt even in kijken.

Hij ging in de dakgoot liggen, knipte de hoofdlamp op zijn helm aan en schoof naar voren. Toen zijn hoofd er eenmaal in was, kreeg hij een verrassend goed beeld van de binnenkant. De vloer bestond uit bakstenen in een visgraatmotief; de stenen binnenwanden waren licht verzakt op plekken waar het cement was afgebrokkeld, maar werden door de neerwaartse druk overeind

gehouden. Aan de paar veren in een hoek zag je dat een duif de strijd met zijn eigen stompzinnigheid had verloren. Er hing een scherpe geur, die Fraser toeschreef aan al het ongedierte dat het gebouw had bezocht.

Ratten, vleermuizen, muizen. Wat dan ook.

Blij dat er verder niets bijzonders te zien was, trok Fraser zijn hoofd terug en kwam overeind. Hij trok zijn hes recht en vervolgde zijn inspectie. De tweede kant. De tweede toren. Niet naar beneden kijken. De derde kant. Een gekanteelde muur die zo vervallen was dat die enkel door geloof bij elkaar gehouden leek te worden. Gelukkig was er niemand die de druppels zweet kon zien die in zijn nek dropen. Fraser ging op handen en knieën zitten en kroop langs de gevarenzone. Die muur zou neergehaald moeten worden voordat hij uit zichzelf naar beneden kwam. *Naar beneden*. Jezus, zo hoog boven de grond werd hij alleen bij de woorden al duizelig.

De derde toren rees voor hem omhoog als een veilige haven. Fraser, nog steeds op handen en knieën, knipte de hoofdlamp aan en stak zijn hoofd in de boogvormige opening. Wat hij dit keer zag, deed hem zo abrupt terugdeinzen dat hij met zijn hoofd tegen de binnenkant van de boog knalde en dat zijn helm op de grond viel, waarna de stralenbundel van zijn helmlamp als een razende rondtolde en uiteindelijk schommelend tot stilstand kwam.